

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Кафедра	Дизайн тканин і одягу	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво і гуманітарні науки	Вид дисципліни	нормативна
Спеціальність	В2 Дизайн	Семестри	1

СУЧАСНІ ДИЗАЙНЕРСЬКІ ТА МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ

Семестр 1 (осінь 2026 - 2027 н. р.)

Викладач	Лагода Оксана Миколаївна, док. мист., професор
E-mail	oxanalahoda@gmail.com
Заняття	за розкладом: он-лайн
Консультації	за домовленістю (дистанційно)
Адреса	група в Telegram

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — СДМП); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається (прізвище студента, група) — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Окрім конспекту, який студенти впорядковують самостійно, відповідно до тематики занять, роботи для рубіжного контролю (семінарських занять) мають бути надіслані на ел. пошту викладача в призначений термін. Консультування з викладачем відбуваються у визначені дні та години. За бажанням, можна пропонувати листування у Messenger, Viber, Telegram.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Рекомендованою передумовою для вивчення дисципліни СДМП є такі навчальні дисципліни як «Історія мистецтв» та «Історія дизайну (за спец.)», а також «Філософія» та її розділ «Естетика».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Морфологія культури: тезаурус. За ред. В.О. Лозового. Харків: Право, 2007. 384 с.*

2. Скокова Л. *Культурні практики в сучасному суспільстві: теоретичні підходи та емпіричні виміри: Монографія*. Київ, 2018. 334 с.
3. ІСТОРИЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ХУДОЖНЬОГО РОЗВИТКУ. ТЕРМІНОЛОГІЯ: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/2283389/page:39/#50>
4. Естетика XX ст.: мистецька практика: веб-сайт. URL: <http://ua.textreferat.com/referat-13887-1.html>
5. Н. Чичасова. ПАРТИСИПАЦІЯ: ТРИ ПРИКЛАДИ ВЗАЄМОДІЇ: веб-сайт. URL: <https://artarsenal.in.ua/things/partysypatsiya-try-prykklady-vzayemodiyi/>

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

- СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ДИЗАЙН» ТА ЙОГО ВИДИ: веб-сайт URL: <https://sdamzavas.net/1-36078.html>
- Культурні індустрії в сучасному місті: веб-сайт URL: <http://www.creativecities.org.ua/uk/creative-industries/texts/?newsid=22>

Додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації, презентації тощо можна запропонувати переглянути за електронною адресою.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Power Point.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є підготовка студентів до самостійного критичного аналізу дизайн-практик в аспекті їх концептуального осмислення та зв'язків з сучасним мистецтвом; в освоєнні багатства цінностей, ідей та концепцій, які сприяють розвитку своєрідного мислення фахівця з дизайну на основі філософсько-естетичної рефлексії на різноманітні глобальні явища та поведінкові стереотипи (потенційні запити) людей в умовах сучасності.

Завданням дисципліни є теоретичне осмислення сутності сучасних мистецьких і дизайнерських практик в культурі (масовій, буденній, проектній тощо). У зв'язку з чим, курс ґрунтується на розгляді аналогічних проблемних питань в мистецтві та дизайні в періоди модерну, постмодерну, постпостмодерну і охоплює порівняльним аналізом період від межі ХІХ – ХХ століття до наших днів в контексті його історико-культурологічного розвитку.

Серед проблемних питань, що розглядаються:

- історичне підґрунтя формування мистецьких і дизайнерських практик ХХ століття, їх абриси у ХХІ столітті;
- течії, напрями мистецтва, концепції дизайну та їх роль в інтелектуально-практичній, проектно-художній діяльності;
- ключові сфери діяльності митців і дизайнерів (побутова, виробнича, професійно-художня); закони і принципи її реалізації в сучасному суспільстві;
- практика як вид специфічної діяльності, її структура в контексті сучасних концепцій розвитку дизайну та стратегій оповідності;

- художній образ як інтегральна структура мистецтва і дизайну, ретранслятор цінностей проектних ідей;
- процеси трансформації образно-стилістичних, формально-естетичних та інших цінностей сучасності в предметній творчості;
- креатив творця та його втілення в дизайнерських і мистецьких практиках постіндустріального та постпостіндустріального суспільства.

На лекційних і семінарських заняттях студенти набувають навички теоретичного аналізу та виявлення проблем у сфері розвитку дизайнерських практик з можливістю подальшого використання результатів роботи у власних авторських проєктах.

Дисципліна забезпечує такі компетентності:

Загальні – ЗК 4 Здатність працювати в міжнародному контексті;

Фахові (спеціальні) – ФК 3 Здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв.

Дисципліна забезпечує такі програмні результати навчання:

ПРН 1 – Генерувати ідеї для вироблення креативних дизайн-пропозицій, вибудовувати якісну та розгалужену систему комунікацій, застосовувати основні концепції візуальної комунікації у мистецькій та культурній сферах

ПРН 3 – Обирати певну модель поведінки при спілкуванні з представниками інших професійних груп різного рівня

ПРН 6 – Формувати проектні складові у межах проектних концепцій; володіти художніми та мистецькими формами соціальної відповідальності

ПРН 7 – Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі дизайну

ПРН 10 – Критично опрацьовувати художньо-проектний доробок українських і зарубіжних фахівців, застосовувати сучасні методики та технології наукового аналізу для формування авторської концепції, пошуку українського національного стилю

ПРН 11 – Визначати естетичні проблеми дизайнерських шкіл та напрямків з урахуванням генезису сучасного художнього процесу в дизайні; мати синтетичне уявлення щодо історії формування сучасної візуальної культури

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом 1 семестру 1-го курсу (3 кредитів ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 30 годин — аудиторні: лекційні (24 год.) та семінарські (6 год.) заняття та 60 годин — самостійні). Всього курс має 1 модуль, який складається з трьох змістових модулів, що охоплюють 12 тем.

Модуль 1. ДИЗАЙНЕРСЬКІ ТА МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА (XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)

Змістовний модуль 1. Культурно-історичний контекст розвитку дизайн-практик і мистецьких течій першої половини XX століття (загальна характеристика).

Тема 1. На шляху до «синтезу мистецтв» і арт-дизайну: місія, стратегії, реальність.

1.1. Сутність понять «практика», «мистецька практика», «дизайн-практика»; їх особливості на межі XX – XXI століть: коло проблем і контури предмета. Основна термінологія з дисципліни: актуальне мистецтво, сучасне мистецтво, стилі мистецтва, авангардне мистецтво, модернізм.

1.2. Мистецькі практики в контексті науково-технічного прогресу і матеріальної культури людства: походження та становлення, ключові характеристики, специфіка модерністської образотворчості: естетико-культурологічні та мистецтвознавчі виміри.

Тема 2. Дизайн як вид проектно-художньої діяльності.

2.1. Місце дизайну в системі культурних цінностей. Художня еволюція дизайну. Проектна культура дизайну як фактор розвитку сучасного предметного світу.

2.2. Вплив сучасного мистецтва та його естетики на розвиток дизайну. Концепції розвитку сучасного дизайну. Актуалізація стратегії оповідності. Кореляція та залежність візуальної та проектної культур.

Тема 3. Типологія сучасних мистецьких практик і класифікація в дизайні.

3.1. Феномен речі в дизайні. Синтез функцій. Вплив художніх пошуків авангардистських течій на розвиток дизайну.

3.2. Конструктивізм і деконструктивізм в дизайні. Спільне й відмінне в «сучасному», «актуальному», «концептуальному» мистецтві та дизайні.

Тема 4. Культурна спадщина та її вплив на розвиток сучасного мистецтва і дизайну;

4.1. Сутнісні виміри сучасного дизайну (гуманізація). Дизайн в контексті гламуризації суспільства (теорія Д. Іванова).

4.2. Людиноцентричність, екологічність, концептуальність, емоційність (сенсорність) дизайну як стратегії розвитку дизайнерських практик і протиставлення актуальним культурно-мистецьким практикам.

1 семінарське заняття (з Тем 1-4) Актуальні культурно-мистецькі та дизайнерські практики в контексті творчих експериментів митців і дизайнерів першої половини ХХ століття: виклики, успіхи, проблеми. Український вимір.

Змістовний модуль 2. Мистецькі та дизайнерські практики як культурні індустрії сучасності в другій половині ХХ століття (порівняльний аналіз).

Тема 5. Художньо-образна проблематика в сучасному мистецтві: тенденції, інновації

5.1. Проблема наявності / відсутності «героя»: взаємодія або протиставлення етичного естетичному, плюральність змістів, конотативність естетичних ідеалів.

5.2. Антитеза: модернізм – постмодернізм. Формування естетики типового, стереотипного, виняткового (ексклюзивного) /серійного в дизайн-діяльності.

Тема 6. Масовізація образно-стилістичного аспекту дизайну:

6.1. Сучасна класифікація стилів дизайну, їх співвіднесення зі стилями мистецтва.

6.2. Культурно-мистецькі проекти: тематизація, нарративізація, текст і контекст, підміна або імітація змістів. Специфіка бієнале, трієнали, спеціалізованих експозицій.

Тема 7. Життя митця як арт- або дизайн-практика в контексті видовищної культури сучасності:

7.1. Функції «масової» та «елітарної» естетики дизайну: процеси демократизації, глобалізації, колаборації. Гендер і мистецькі практики. Інклюзивність проектної діяльності

7.2. Плюралізм, індивідуалізм, фетишизм дизайнерських і мистецьких творів, їх вплив на призначення (функції) речі.

Тема 8. Візуальна концептуалізація, контроверсійність мистецьких і дизайнерських практик. Багатовекторність розвитку в умовах сучасності.

8.1. Стильові та стилістичні амбіції арт-проектів сучасності. Перформативність і театралізація. Маркетингова залежність мистецьких і дизайнерських практик.

8.2. Інформативність та ідентифікація засобами дизайну. Доктрина естетичної функціональності та філософія сталого розвитку (еко-дизайн).

2 семінарське заняття (з Тем 5-8) Негативна сторона учасницьких мистецьких практик і позиція трансгресії дизайн-діяльності як наслідок впливу і популяризації партисипативного мистецтва (як концепт – неоднозначна оцінка): естетизація потворного і відразного.

Змістовний модуль 3. Нові реалії у розвитку мистецтва та дизайну початку XXI століття: візія та цінності майбутнього. Проектна концептуалістика.

Тема 9. Дизайн після епохи постмодернізму: ідеї, стратегії, новітні практики. Креативні індустрії як елемент стратегії постіндустріального розвитку. Економічна цінність та інноваційність.

9.1. Естетика фетишу. Брендівість. Айдендика. Репрезентативні практики дизайну.

9.2. Дизайн і культурно-дозвіллієві практики сучасності як зрушення останніх десятиліть. Хепенінг. Флешмоб. Перформанс.

Тема 10. Кітч і кемп як метанаративи сучасного дизайн-проекування.

Тема 11. Дизайнерські практики в контексті мереживо-цифрової культури: практики участі, часова і соціальна перспективи розвитку, проблематика пропозицій та вибору.

Тема 12. Баланс приватного і публічного, бар'єри і стимули культурної партисипації (стримуючі та стимулюючі чинники розвитку мистецьких і дизайнерських практик) в інформаційну добу.

3 семінарське заняття (з Тем 9 - 12) Меми як коди мереживо-цифрової культури: тексти і контексти. Роль митців, дизайнерів і аматорів у їх створенні, поширенні, функціонуванні.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни СДМП розкриваються шляхом лекційних та семінарських занять. Практичні та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота студентів спрямована на закріплення лекційних тем і підготовку семінарських завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей і презентацій за лекційними темами дисципліни в контексті власних пошуків і досліджень. Підсумком самостійної роботи є підготовка і захист індивідуальної тематичної роботи у формі тематичної презентації (відеоряд з коментарями).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою підсумкового контролю є диференційований залік. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи та участі у семінарських заняттях за блоками тем.

Для тих, хто бажає покращити результат, передбачені письмові контрольні питання за темами дисципліни (максимально можна заробити додаткові 10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі неможливості проведення занять за розкладом з вагомих причин викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. В разі пропуску студентом окремих тем дисципліни, він повинен опрацювати їх самостійно та показати викладачу конспект або відповісти на ключові питання з пропущеної теми.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, при написанні повідомлень тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані попередньо.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>; <https://saiup.org.ua/novyny/akadem-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ З КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1	2	3	4	5	6	7
1-й семестр						
За розкладом	1	лекція	Тема 1. На шляху до «синтезу мистецтв» і арт-дизайну: місія, стратегії, реальність.	2		конспект
	2	лекція	Тема 2. Дизайн як вид проектно-художньої діяльності.	2		конспект
	3	лекція	Тема 3. Типологія	2		конспект

			сучасних мистецьких практик і класифікація в дизайні.			
	4	лекція	Тема 4. Культурна спадщина та її вплив на розвиток сучасного мистецтва і дизайну	2		конспект
	1-4	семінар	Актуальні культурно-мистецькі та дизайнерські практики в контексті творчих експериментів митців і дизайнерів першої половини XX століття: виклики, успіхи, проблеми	2	Реферат-повідомлення у формі презентації на визначену викладачем тему	Ілюстрована презентація і роздруківка приносяться на заняття
	5	лекція	Тема 5. Художньо-образна проблематика в сучасному мистецтві: тенденції, інновації	2		конспект
	6	лекція	Тема 6. Масовізація образно-стилістичного аспекту дизайну:	2		конспект
	7	лекція	Тема 7. Життя митця як арт- або дизайн-практика в контексті видовищної культури сучасності.	2		конспект
	8	лекція	Тема 8. Візуальна концептуалізація, контрверсійність мистецьких і дизайнерських практик. Багатовекторність розвитку в умовах сучасності	2		конспект
	5-8	семінар	Негативна сторона учасницьких мистецьких практик і позиція трансгресії дизайн-діяльності як наслідок впливу і популяризації партисипативного мистецтва (як концепт – неоднозначна оцінка): естетизація потворного і відразного.	2	Реферат-повідомлення у формі презентації на визначену викладачем тему	Ілюстрована презентація і роздруківка приносяться на заняття
	9	лекція	Тема 9. Дизайн після епохи постмодернізму: ідеї, стратегії, новітні практики. Креативні індустрії як елемент	2		

			стратегії постіндустріального розвитку. Економічна цінність та інноваційність			
	10	лекція	Тема 10. Кітч і кемп як метанаративи сучасного дизайн-проектування	2		
	11	лекція	Тема 11. Дизайнерські практики в контексті мереживо-цифрової культури: практики участі, часова і соціальна перспективи розвитку, проблематика пропозицій та вибору	2		
	12	лекція	Тема 12. Баланс приватного і публічного, бар'єри і стимули культурної партисипації (стримуючі та стимулюючі чинники розвитку мистецьких і дизайнерських практик) в інформаційну добу	2		
	9-12	семінар	Меми як коди мереживо-цифрової культури: тексти і контексти. Роль митців, дизайнерів і аматорів у їх створенні, поширенні, функціонуванні	2	Реферат-повідомлення у формі презентації на визначену викладачем тему	Ілюстрована презентація і роздруківка приносяться на заняття
Залік						

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1-4	Тестова програма	0–40
5-12	Поточний контроль (3 семінарські заняття)	0–20х3
1-12	Складання заліку (захист реферату-повідомлення у формі презентації)	0–10
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові

			матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Під час заліку студент може отримати від 1 до 10 додаткових балів, зокрема, за публікацію в студентських наукових виданнях або за участь в наукових студентських конференціях. Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

На заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела з кожної окремої теми.

Основна:

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. К. : ПАРАПАН, 2004. 240 с.
2. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури: Монографія. Харків : ХДАДМ; Колорит, 2005. 244 с.; іл.
3. Даниленко В. Я. Майбутнє європейського дизайну. Харків : Колорит, 2007. 197 с.
4. Лагода О. Дизайн костюма. Практики репрезентації: монографія. Черкаси: Видавець Третяков О.М., 2018. 296 с.
5. Лагода О. Концептуальне підґрунтя проектно-художньої діяльності в умовах сучасності. II Всеукр. наук.-практич. конф.: Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2017. С. 180-183.
6. Лагода О. Формування нової методології навчання в дизайнерській освіті. Педагогічні аспекти підготовки викладачів з дизайну: сучасність і перспективи. ДО 2017. Харків: ХДАДМ, 2017. С. 62-64.

Додаткова література:

1. Чепелик О. Взаємодія архітектурних просторів сучасного мистецтва та новітніх технологій або мультимедійна утопія: монографія; Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ. Київ: Хімджест, 2009. 260 с.

2. Заєць Д.О. Публічне мистецтво та актуалізація соціальної пам'яті у міському просторі Харкова [Електронний ресурс]: режим доступу: <https://sites.google.com/site/laborskult/projects>
3. Мусієнко Н. Public Art у просторі сучасного міста. Київська практика [Електронний ресурс]: режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Spdr/2010_7/136-149.pdf
4. СУЧАСНІ КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/10310208/kulturologiya/suchasni_kulturni_praktiki
5. МИСТЕЦЬКА ПРАКТИКА XX СТОЛІТТЯ. § 1. ФОВІЗМ, КУБІЗМ, ФУТУРИЗМ: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/2283389/page:55/>
6. Вербицький І. Партисипативні практики в культурі: веб-сайт. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/partysypatyvni-praktyky-v-kulturi>
7. Чепелик О. Гендер та мистецька практика: веб-сайт. URL: <http://gender-ck.inf.ua/news/ad/item/gender-ta-mistecka-praktika-oksana-chepelik>